

ZMENY V CEZHRANIČNÝCH AKTIVITÁCH OBYVATEĽSTVA V SLOVENSKO-ČESKOM POHRANIČÍ

Marián HALÁS

Abstract

The paper is oriented to survey of transborder activities and public opinions on the Slovak side of the Slovak-Czech border region. The main emphasis is put on the aspects of new state border perception. There is also an effort to understand the changes in contacts of the people with the Czech Republic according to regional differences as well as according to the distance from the state border.

Key words: border region, transborder activities, transborder co-operation

ÚVOD

Prihraničné oblasti sú miestami, na ktorých prichádza k styku rôznych etník, jazykov a kultúr. Je to priestor, kde začína a končí platnosť jedného správneho systému, stretávajú sa rozdielne spôsoby života, ekonomické i právne štruktúry. Slovensko-české pohraničie, ktorého vznik bol vynútený rozdelením Českej a Slovenskej federatívnej republiky z 1. januára 1993, sa vyznačuje mnohými špecifikami. Obe krajiny sa po rozdelení nachádzali v približne rovnakej východiskovej pozícii – začínajúcich transformujúcich sa postkomunistických štátov. Dlhoročná spoločná existencia sa okrem silných hospodárskych kontaktov prejavila aj prepojením v oblasti kultúry a formovaním spoločenských i medziľudských väzieb. Dôležitou skutočnosťou je aj takmer žiadna alebo len minimálna jazyková bariéra (otázne je, ako tomu bude v budúcnosti s príchodom nových generácií). Neustále je taktiež proklamovaná snaha o udržiavanie nadštandardných vzájomných vzťahov.

1. ZHODNOTENIE LITERATÚRY A METODIKA VÝSKUMU

Zmenená situácia po vzniku SR a ČR sa stala impulzom záujmu expertov o prihraničné územia (regióny, okresy, vybrané mestá). Svedčí o tom riešenie projektov (GRASLAND, CATTAN, 1994; ŘEHÁK, 1997; SLAVÍK, 1998), zvýšená prezentácia príspevkov na vedeckých konferenciách a vo vedeckých časopisoch a zborníkoch (MOJZEŠ, 1993; SLAVÍK, 1997; SLAVÍK, HALÁS, 1998; atď.), ako aj zadávanie tém diplomových prác na geografických univerzitných pracoviskách (HALÁS, 1997; KOLLÁR, 1997). Sledovanie prihraničných území (ČR-Nemecko, SR-ČR, SR-Maďarsko, SR-Rakúsko, SR-Poľsko, atď.) je popri tom neustále aj objektom záujmu sociológov (FALŤAN, 1997; JEŘÁBEK, 1996; ŠTASTNÝ, 1997; ZICH, 1996).

Pri sledovaní funkcie štátnej hranice (jej priechodnosti, resp. bariérového efektu) možno použiť niekoľko objektívnych ukazovateľov – cezhraničná migrácia obyvateľstva, cezhraničná dochádzka za prácou a do škôl, intenzita dopravy na colných priechodoch, atď.

Mgr. Marián HALÁS

Katedra humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského,
Mlynská dolina 1, 842 15 Bratislava, E-mail: halas@nic.fns.uniba.sk

Predkladaná štúdia (súčasť širšieho projektu sledovania slovensko-českého pohraničia, pričom bol nadviazaný kontakt aj s českými partnermi) je však výhradne založená na výsledkoch anketového výskumu uskutočneného v mesiacoch júl a august 1998. Nadväzuje pritom na obdobný výskum uskutočnený na českej strane v roku 1996 (ŘEHÁK, DANĚK, 1997) a zároveň využíva jeho metodiku. Z dôvodu možnej porovnateľnosti odpovedí z oboch strán pohraničia boli otázky prevažne rovnako formulované, len v niektorých prípadoch čiastočne aktualizované a zamerané na niektoré nové okruhy.

Celkovo bolo oslovených 407 respondentov z osemnástich obcí slovenskej strany slovensko-českého pohraničia. Obce boli rozdelené do troch zón podľa vzdialenosti od štátnej hranice (zóna 1 – do 5 km, spravidla prvá obec pri štátnej hranici podľa ktorej je aj pomenovaný príslušný colný priechod; zóna 2 – do 10 km; zóna 3 – do 20 km) a zároveň do troch oblastí z hľadiska úseku štátnej hranice (Záhorie, Považie, Kysuce – viď mapa 1). Okrem sociálnej diferenciácie odpovedí tak možno monitorovať aj priestorovú (geografickú) diferenciáciu zmien v názoroch obyvateľstva slovensko-českého pohraničia a ich cezhraničných aktivitách. Tá je zároveň ťažiskovou časťou tohto príspevku.

2. CESTY OBYVATELSTVA CEZ SLOVENSKO-ČESKÚ ŠTÁTNU HRANICU

2.1. Frekvencia ciest

Návšteva ČR pred rokom 1993 bola v podstate vnútroštátnou cestou bez potreby prekročenia štátnej hranice. Táto skutočnosť sa odrazila aj na znížení frekvencie ciest obyvateľov slovenského pohraničia do ČR. Zatiaľ čo pred rozdelením federácie navštívilo ČR viac ako 10-krát ročne 40,8% respondentov, v roku 1998 to bolo len 23,8%. Naopak počet respondentov, ktorí ČR vôbec nenavštevujú sa takmer strojnásobil (z 5,7% na 16,2%).

Pokles frekvencie ciest však nebol vo všetkých oblastiach rovnomerný. Najvýraznejšie sa prejavil v regióne Považia, kde klesol počet respondentov navštevujúcich ČR viac ako 10-krát ročne z 39,4% na 15,2%, najmenší pokles bol zaznamenaný na Kysuciach – z 34,7% na 29,2%. Hlavným dôvodom udržania relatívne vysokých hodnôt je v tomto prípade zvýšenie cezhraničnej dochádzky za prácou z regiónu Kysúc do severomoravských priemyselných centier.

Pokles frekvencie ciest do ČR sa však javí podstatne menej výrazný pri porovnaní s poklesom frekvencie ciest opačným smerom. Z českého pohraničia klesol počet respondentov navštevujúcich SR viac ako 10-krát ročne z 35,0% na 6,5% (1996), kým 49,3% respondentov prestalo SR navštevovať úplne (ŘEHÁK, DANĚK, 1997).

Tab. 1. Frekvencia ciest respondentov do ČR pred rokom 1993

Frekvencia ciest	Zóna 1		Zóna 2		Zóna 3		Záhorie		Považie		Kysuce		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Viac ako 10-krát ročne	61	45,5	56	40,9	49	36,0	64	48,9	52	39,4	50	34,7	166	40,8
5-10-krát ročne	32	23,9	29	21,2	24	17,6	33	25,2	23	17,4	29	20,1	85	20,9

Frekvencia ciest	Zóna 1		Zóna 2		Zóna 3		Záhorie		Považie		Kysuce		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
1-4-krát ročne	19	14,2	22	16,1	24	17,6	18	13,7	24	18,2	23	16,0	65	16,0
Nepravidelne	18	13,4	23	16,8	27	19,9	13	9,9	25	18,9	30	20,8	68	16,7
Vôbec	4	3,0	7	5,1	12	8,8	3	2,3	8	6,1	12	8,3	23	5,7

Tab. 2. Frekvencia ciest respondentov do ČR v súčasnosti

Frekvencia ciest	Zóna 1		Zóna 2		Zóna 3		Záhorie		Považie		Kysuce		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Viac ako 10-krát ročne	39	29,1	35	25,5	23	16,9	35	26,7	20	15,2	42	29,2	97	23,8
5-10-krát ročne	29	21,6	25	18,2	25	18,4	24	18,3	26	19,7	29	20,1	79	19,4
1-4-krát ročne	26	19,4	20	14,6	24	17,6	27	20,6	29	22,0	14	9,7	70	17,2
Nepravidelne	26	19,4	33	24,1	36	26,5	29	22,1	34	25,8	32	22,2	95	23,3
Vôbec	14	10,4	24	17,5	28	20,6	16	12,2	23	17,4	27	18,8	66	16,2

2.2. Dôvody ciest

Obyvatelia pohraničia navštevujú susednú krajinu z najrôznejších dôvodov. V našom prípade bola motivácia k ceste rozdelená do piatich okruhov, pričom do posledného okruhu (iný dôvod) boli zaradení aj respondenti, ktorí ČR nenavštevujú. Napriek tomu, že väčšina návštev je viacúčelových, o kombinácii viacerých okruhov nebolo uvažované, pričom bola snaha zachytiť prevládajúci hlavný dôvod cesty.

Na rozdiel od ciest opačným smerom sa po osamostatnení SR štruktúra dôvodov ciest do ČR zmenila len minimálne. Zvýšil sa počet respondentov, ktorí ako hlavný dôvod cesty uvádzajú dochádzku za prácou a do škôl z 10,8% na 14,5% (najvyšší nárast v regióne Kysúc – zo 16,7% na 23,4%) a znížil počet respondentov dochádzajúcich za nákupmi zo 47,7% na 34,6% a to hlavne na úkor tých, čo ČR prestali navštevovať.

Pre porovnanie treba uviesť, že dôvody ciest obyvateľov českého pohraničia do SR sa zmenili oveľa radikálnejším spôsobom. Najvýraznejšie sa to prejavilo na počte respondentov uvádzajúcich ako hlavný dôvod cesty nákupy, ktorý klesol z 32,0% na 5,1% (ŘEHÁK, DANĚK, 1997).

Tab. 3. Dôvody ciest respondentov do ČR pred rokom 1993

Dôvody ciest	Zóna 1		Zóna 2		Zóna 3		Záhorie		Považie		Kysuce		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Zamestnanie, škola	18	13,4	16	11,7	10	7,4	12	9,2	8	6,1	24	16,7	44	10,8
Nákupy	60	44,8	65	47,4	69	50,7	71	54,2	73	55,3	50	34,7	194	47,7
Rodina, známi	24	17,9	25	18,2	23	16,9	21	16,0	20	15,2	31	21,5	72	17,7
Rekreácia, kultúra, šport	23	17,2	23	16,8	21	15,4	23	17,6	19	14,4	25	17,4	67	16,5
Iný dôvod	9	6,7	8	5,8	13	9,6	4	3,1	12	9,1	14	9,7	30	7,4

Tab. 4. Dôvody ciest respondentov do ČR v súčasnosti

Dôvody ciest	Zóna 1		Zóna 2		Zóna 3		Záhorie		Považie		Kysuce		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Zamestnanie, škola	23	17,2	21	15,3	15	11,0	16	12,2	9	6,8	34	23,4	59	14,5
Nákupy	52	38,8	40	29,2	49	36,0	53	40,5	47	35,6	41	28,5	141	34,6
Rodina, známi	19	14,2	22	16,1	20	14,7	18	13,7	18	13,6	25	17,4	61	15,0
Rekreácia, kultúra, šport	16	11,9	19	13,9	17	12,5	18	13,7	14	10,6	20	13,9	52	12,8
Iný dôvod	24	17,9	35	25,5	35	25,7	26	19,8	44	33,3	24	16,7	94	23,1

3. SLEDOVANOSŤ ČESKÝCH ELEKTRONICKÝCH MÉDIÍ

Sledovanosť českých elektronických médií by teoreticky rozdelenie československej federácie nemuselo v krátkodobom časovom horizonte výrazne ovplyvniť. Na priechodnosť televízneho a rozhlasového signálu nemá nová štátna hranica takmer žiadny vplyv – nedokáže ho zastaviť, sledovanosť neovplyvňuje rozdelenie meny ani pohyb kurzu slovenskej a českej koruny, atď.

Veľmi ťažko je však porovnávať stav v tejto oblasti pred rokom 1993 a teraz, pretože zistiť sledovanosť pred šiestimi rokmi v podstate nie je reálne. Okrem toho túto skutočnosť ešte viac zneprehľadňuje fakt, že v posledných rokoch vzniklo pomerne veľké množstvo nových mediálnych subjektov.

Zistené informácie z roku 1998 nám však vykazujú až prekvapivo vysoké hodnoty. Viac ako polovica respondentov (53,3%) uvádza, že vysielanie českých televíznych staníc sleduje

každodenne. S narastajúcou vzdialenosťou od štátnej hranice sa sledovanosť výrazne neznižuje, rozdiely však možno pozorovať v jej jednotlivých úsekoch. Najmarkantnejšie sa vymyká región Záhoria, kde každodenne sleduje české televízne stanice až 69,5% respondentov. Vysoké hodnoty sledovanosti môžu byť spôsobené kvalitnejšou vysielacou skladbou a vyššou úrovňou ponúkaného televízneho programu v porovnaní so slovenskými komerčnými a hlavne verejnoprávnymi televíznymi okruhmi.

Tab. 5. Sledovanosť českých televíznych staníc respondentmi

Sledovanosť	Zóna 1		Zóna 2		Zóna 3		Záhorie		Považie		Kysuce		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Denne	77	57,5	72	52,6	68	50,0	91	69,5	62	47,0	64	44,4	217	53,3
3-5-krát týždenne	27	20,1	25	18,2	27	19,9	22	16,8	22	16,7	35	24,3	79	19,4
1-2-krát týždenne	14	10,4	16	11,7	15	11,0	7	5,3	22	16,7	16	11,1	45	11,1
Menej	10	7,5	16	11,7	16	11,8	8	6,1	16	12,1	18	12,5	42	10,3
Vôbec	6	4,5	8	5,8	10	7,4	3	2,3	10	7,6	11	7,6	24	5,9

Tab. 6. Sledovanosť českých rozhlasových staníc respondentmi

Sledovanosť	Zóna 1		Zóna 2		Zóna 3		Záhorie		Považie		Kysuce		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Denne	17	12,9	13	9,5	10	7,4	18	13,7	9	6,8	13	9,0	40	9,8
3-5-krát týždenne	9	6,7	9	6,6	7	5,1	9	6,9	6	4,5	10	6,9	25	6,1
1-2-krát týždenne	7	5,2	8	5,8	8	5,9	7	5,3	6	4,5	10	6,9	23	5,7
Menej	20	14,9	18	13,1	15	11,0	13	9,9	16	12,1	24	16,7	53	13,0
Vôbec	81	60,4	89	65,0	96	70,6	84	64,1	95	72,0	87	60,4	266	65,4

Naopak sledovanosť českých rozhlasových staníc je u obyvateľov slovenského pohraničia pomerne nízka, keď 65,4% ich nepočúva vôbec. Rovnako tomu je i pri rozdelení v závislosti od vzdialenosti od štátnej hranice a v závislosti od jej úseku. Ani v jednej z vyčlenených zón a oblastí počet tých, čo české stanice nepočúvajú, neklesne pod 60%.

4. POSTOJE V PRÍPADNOM REFERENDE O BUDÚCNOSTI FEDERÁCIE

K rozdeleniu československej federácie prišlo na základe rozhodnutia politických reprezentácií po parlamentných voľbách v roku 1992. Niektoré politické subjekty vtedy tvrdili, že k tak závažnému rozhodnutiu je potreba mandát v podobe vypísania referenda. Väčšinou predpokladali, že ľudia sa vyslovia proti rozdeleniu, čo potvrdzovali vtedajšie ako aj neskoršie prieskumy verejnej mienky (ŘEHÁK, DANĚK, 1997).

V sledovanom súbore respondentov sa nadpolovičná väčšina (54,3%) vyjadrila, že v roku 1992 by hlasovala za zachovanie federácie. 19,4% by bola za osamostatnenie oboch republík, ostatní nevedia, či by sa referenda zúčastnili, alebo by sa nezúčastnili.

Čo sa týka geografickej diferenciácie, v jednotlivých vyhraničených zónach a oblastiach sa podiel respondentov za vtedajšie zachovanie federácie pohyboval v rozmedzí od 49,3% (Kysuce) po 60,3% (Záhorie) a podiel respondentov za jej rozdelenie od 14,5% (Záhorie) po 22,9% (Kysuce).

Tab. 7. Postoj respondentov v prípadnom referende o budúcnosti československej federácie

Postoj	Zóna 1		Zóna 2		Zóna 3		Záhorie		Považie		Kysuce		Spolu	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Zachovanie federácie	79	59,0	71	51,8	71	52,2	79	60,3	71	53,8	71	49,3	221	54,3
Osamostatnenie oboch republík	23	17,2	27	19,7	29	21,3	19	14,5	27	20,5	33	22,9	79	19,4
Nevie, či by sa zúčastnil	18	13,4	24	17,5	21	15,4	18	13,7	22	16,7	23	16,0	63	15,5
Nezúčastnil by sa	14	10,4	15	10,9	15	11,0	15	11,5	12	9,1	17	11,8	44	10,8

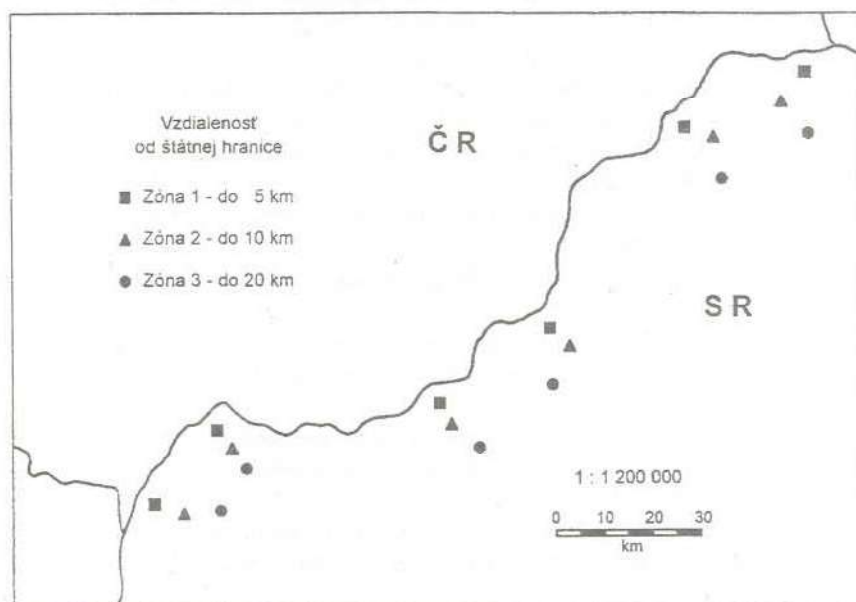
V obdobnom prieskume vykonanom v českej časti pohraničia sa až 63,5% respondentov vyslovilo, že v roku 1992 by hlasovalo za zachovanie federácie a 12,4% za jej rozdelenie (ŘEHÁK, DANĚK, 1997). Oproti slovenskej časti sú to hodnoty výraznejšie v prospech zachovania federácie, čo je prekvapivé vzhľadom na fakt, že česká strana v nej bola tým „silnejším článkom“. Na tejto skutočnosti sa čiastočne mohol (ale nemusel) podpísať dvojročný časový posun oboch výskumov a to aj napriek tomu, že otázka nebola zameraná na aktuálny názor, ale na postoj v roku 1992.

ZÁVER

Slovensko-české pohraničie patrilo vždy k špecifickým územiám, aj keď v historickom vývoji sa jeho postavenie z pohľadu socioekonomického i politického pomerne často menilo. Osamostatnenie oboch republík v roku 1993 a vznik novej štátnej hranice prináša so sebou utváranie bariérového efektu, ktorý sa prejavil utlmením cezhraničných aktivít obyvateľstva.

Určitý pokles môžeme pozorovať aj v závislosti od vzdialenosti od štátnej hranice, no tieto rozdiely nie sú až také výrazné. Naopak diferencie medzi jednotlivými úsekmi hranice sú oveľa podstatnejšie. Previazanosť regiónu Záhoria na ČR je vyššia ako u iných oblastí a cezhraničné aktivity sa tu uberajú viacerými smermi. Oblasť Kysúc sa pre zmenu viac ako pri ostatných úsekoch obmedzuje na cezhraničnú dochádzku za prácou a obyvatelia tu sú častokrát závislí na pracovných príležitostiach v severomoravskom regióne.

Existencia v spoločnom štáte sa u prevažnej väčšiny obyvateľstva prejavila v pozitívnom postoji k českej strane, v dobrých vzájomných kontaktoch častokrát podporených rodinnopríbuzenskými vzťahmi. V užšom okruhu respondentov (prevažne nižšie vekové skupiny) bol však badateľný nepriaznivý až nenávisťný obraz Čecha, ktorý prerastal až v nacionalizmus. Tieto otázky a ich riešenie sú dôležité aj z toho dôvodu, že analýza postojov obyvateľstva k Čechom i k ďalším národom, prípadne etnickým skupinám je významná pre poznanie procesov zblížovania sa a utvárania cezhraničnej občianskej pospolitosti, ako dôležitého predpokladu pre úspešné začlenenie do európskych integračných štruktúr.

	Zóna 1	Zóna 2	Zóna 3
Záhorie	Brodské Kátov	Čáry Popudinské Močidlany	Štefanov Dubovce
Považie	Nová Bošáca Horné Srnie	Zemianske Podhradie Borčice	Trenčianske Bohuslavice Skalka nad Váhom
Kysuce	Makov Svrčinovec	Vysoká nad Kysucou Raková	Veľké Rovné Dunajov

Literatúra:

- FALŤAN, L. (1997): Prihraničné regióny a cezhraničná regionálna spolupráca. In: Nové podoby verejnej správy (slovenská flámska skúsenosť). Sociologický ústav SAV, s. 208-217.
- GRASLAND, C., CATTAN, N. (1994): Dynamiques migratoires et recompositions territoriales en Tchécoslovaquie 1960-1992. Equipe P.A.R.I.S. (CNRS – Université Paris I).
- HALÁS, M. (1997): Cezhraničné väzby a spolupráca okresu Skalica s ČR (Diplomová práca). Katedra humánnej geografie a demogeografie PriF UK Bratislava.
- JERÁBEK, M. (1996): Individuální kontakty obyvatel na česko-německé hranici. Sociologický ústav AV ČR.
- MOJZEŠ, M. (1993): Slovensko-české interregionálne vzťahy. In: Územný rozvoj Slovenska na báze regionálnych vied. Kongres slovenskej vedy 93. Zborník referátov z rokovania X sekcie. Bratislava, s. 34-35.
- ŘEHÁK, S. (1997): Aktuální změny prostorových interakcí na moravsko-slovenském pomezí. Širší závěrečná správa o řešení grantového projektu GA ČR.
- ŘEHÁK, S., DANĚK, P. (1997): Změny prostorových interakcí v názorech obyvatelstva Moravsko-slovenského pomezí. Analýza výsledků terénního průzkumu.
- SLAVÍK, V. (1997): Sídlnogeografické aspekty rozvoja regiónov na príklade regiónu Záhorie a mesta Skalica. In: Aktuálne problémy regionálneho rozvoja. Zborník z vedeckej konferencie. Banská Bystrica, s. 177-182.
- SLAVÍK, V. (1998): Turistický potenciál regiónu Skalica. Projekt Ecos/Ouverture – Inward II. Skalica, Mestský úrad.
- SLAVÍK, V. a kol. (1998): Skalica – Sídlnogeografická monografia. Skalica, Mestský Úrad (v tlači).
- SLAVÍK, V., HALÁS, M. (1998): Cezhraničné väzby a cezhraničná spolupráca SR a ČR na príklade okresu Skalica. In: Geografické informácie, Katedra geografie FPV UKF (v tlači).
- ŠŤASTNÝ, S. a kol. (1997): Slovensko a jeho susedia – možnosti a predpoklady cezhraničnej spolupráce. In: Nové podoby verejnej správy (slovenská flámska skúsenosť). Sociologický ústav SAV, s. 218-244.
- ZICH, F a kol. (1996): Kdo žije v pohraničí – česká část česko-německého pohraničí v procesech společenské transformace a evropské integrace. Sociologický ústav AV ČR, výskumný tým Ústí nad Labem.

**CHANGES IN TRANSBORDER ACTIVITIES OF INHABITANTS
OF THE SLOVAK-CZECH BORDER REGION**

Marián HALÁS

Summary

The Slovak-Czech border region belonged all the time to specific territories, though from a political and socio-economic point of view, its position changed very often in the history.

In the submitted paper, we study the Slovak side of the Slovak-Czech border region on the

basis of an inquiry survey realized in 18 settlements. The settlements have been divided into zones and regions with an effort to make a geographical differentiation of the respondents opinions and transborder activities. At the same time, the results have been compared with those from a similar survey realized on the Czech side of the border region in 1996.

The new state border creation brought a gradual appearing a barrier effect, displayed by retarding the transborder activities. There was observed the decrease according to the distance from the state border, but these differences are not as clear as those observed between its single segments.

For the next development, there will be necessary to find some new stimulating factors and new economic activities supporting the transborder contacts with the Czech side. This is supported by the fact, that the transborder co-operation makes conditions for creating wider territorial integrating relationships.

Recenzent: RNDr. Peter Mariot, CSc.

REGIONÁLNY ŠTÁT A JEHO POLITICKOGEOGRAFICKÁ INTERPRETÁCIA

Robert IŠTOK

Abstract

From the political-territorial point of view two categories of a state have been defined so far: unitarian states and federations. The regional differation of some states, reflected in their territorial-political organization, necessitated the formation of the third category – a regional state which is considered to be a compromise between a unitarian state and a federation. The paper tries to define the essence of a regional state from the political-geographical point of view as well as to single out these states on a political map of the world.

Key words: political geography, state, regional state

Štát ako politický región, vymedzený hranicami a vyznačujúci sa určitou organizáciou je aj v súčasnosti najdôležitejším predmetom výskumov politickej geografie. Ich súčasťou sú samozrejme hlavne otázky priestorovo-politických foriem organizácie štátov, čo vyúsťuje do snahy o ich klasifikáciu či triedenie podľa rôznych kritérií.

Pre politickú geografiu je azda najviac inšpiratívne členenie súboru nezávislých štátov na báze vnútornej štátnej organizácie (vnútornej štruktúry resp. učlenenia), teda na základe rozdelenia moci (kompetencií) medzi centrálnymi orgánmi štátu a orgánmi jeho územných častí. V politológii sa v tomto kontexte hovorí o vertikálnej delbe štátnej moci.

Z hľadiska centrálnej moci je učlenenie štátu podriadené trom hlavným geopolitickým cieľom:

1. zabezpečiť čo najefektívnejšiu mocenskú kontrolu územia štátu,
2. udržať kompaktnosť a územnú celistvosť štátneho územia,
3. upevniť stabilitu vládneho politického systému.

RNDr. Robert IŠTOK, CSc.

*Katedra geografie a geoekológie, Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity,
Ul. 17. nov. č. 1, 081 16 Prešov*